

VASTUVÕETUD TEKSTID

P8_TA(2018)0377

Uiguuride ja kasahhide massiline meelevaldne kinnipidamine Xinjiaangi Uiguuri autonoomses piirkonnas

Euroopa Parlamendi 4. oktoobri 2018. aasta resolutsioon uiguuride ja kasahhide massilise meelevaldse kinnipidamise kohta Xinjiaangi Uiguuri autonoomses piirkonnas (2018/2863(RSP))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone olukorra kohta Hiinas, eriti 26. novembri 2009. aasta resolutsiooni Hiina kohta: vähemuste õigused ja surmanuhtluse rakendamine¹, 10. märtsi 2011. aasta resolutsiooni Kashgari (Xinjiaangi Uiguuri autonoomne piirkond, Hiina) olukorra ja kultuuripärandi kohta², 6. juuli 2017. aasta resolutsiooni Nobeli preemia laureaadi Liu Xiaobo ja Lee Ming-che juhtumite kohta³, 15. detsembri 2016. aasta resolutsiooni Larung Gari Tiibeti budismi akadeemia ja Ilham Tohti juhtumite kohta⁴ ning 12. septembri 2018. aasta resolutsiooni ELi ja Hiina suhete seisu kohta⁵,
- võttes arvesse Hiina Rahvavabariigi põhiseaduse artiklit 36, millega tagatakse kõigile kodanikele õigus usuvabadusele, ning artiklit 4, millega kaitstakse vähemusrahvuste õigusi,
- võttes arvesse 2003. aastal alustatud ELi ja Hiina strateegilist partnerlust ning komisjoni ja Euroopa välisteenistuse 22. juuni 2016. aasta ühisteatist Euroopa Parlamendile ja nõukogule „ELi uue Hiinat käsitleva strateegia elemendid“ (JOIN(2016)0030),
- võttes arvesse ELi ja Hiina inimõigustealase dialoogi 36. vooru, mis toimus 9.–10. juulil 2018 Pekingis,
- võttes arvesse märkusi, mille ÜRO inimõiguste ülemvolinik Michelle Bachelet tegi 10. septembril 2018 toimunud ÜRO Inimõiguste Nõukogu 39. istungjärgul oma

¹ ELT C 285 E, 21.10.2010, lk 80.

² ELT C 199 E, 7.7.2012, lk 185.

³ ELT C 334, 19.9.2018, lk 137.

⁴ ELT C 238, 6.7.2018, lk 108.

⁵ Vastuvõetud tekstid, P8_TA(2018)0343.

pöördumises, milles ta väljendas sügavat muret ümberkasvatustlaagrite pärast ning palus Hiina valitsusel lubada sõltumatute uurijate juurdepääsu,

- võttes arvesse hiljutist üldist süüdistuskirja, mille 2018. aasta mais saatis Hiina valitsusele isikute sunniviisilise või tahtevastase kadumise ÜRO töörühm, kes väljendas muret olukorra pideva halvenemise ja meelevaldselt kinnipeetavate uiguuride arvu suurenemise pärast,
 - võttes arvesse 16. detsembri 1966. aasta kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelist pakti,
 - võttes arvesse 1948. aasta inimõiguste ülddeklaratsiooni,
 - võttes arvesse kodukorra artikli 135 lõiget 5 ja artikli 123 lõiget 4,
- A. arvestades, et universaalsete inimõiguste, demokraatia ja õigusriigi põhimõtte edendamine ja järgimine peaks jätkuvalt olema ELi ja Hiina pikaajaliste suhete keskmes, mis on kooskõlas ELi võetud kohustusega toetada neid väärtusi oma välistegevuses ning Hiina väljendatud huviga järgida neid omaenda rahvusvahelises ja arengukoostöös;
- B. arvestades, et president Xi Jinpingi võimuletulekust alates on inimõiguste olukord Hiinas veelgi halvenenud ning valitsuse vaenulikkus rahumeelse teisitimõtlemise, väljendus- ja usuvabaduse ning õigusriigi põhimõtte suhtes on suurenenud;
- C. arvestades, et olukord Xinjiangis, kus elab umbes 11 miljonit uiguuri ja etnilist kasahhi, on viimastel aastatel kiiresti halvenenud, kuna absoluutne kontroll Xinjiani üle on seatud tähtsaimaks prioriteediks, samal ajal kui täiendavaid probleeme tekitavad uiguuride poolt Xinjiangis või väidetavalt seoses Xinjiangiga toime pandud perioodilised terrorirünnakud;
- D. arvestades, et ÜRO rassilise diskrimineerimise likvideerimise komitee on tsiteerinud hinnanguid, mille kohaselt peetakse Xinjiani Uiguuri autonoomses piirkonnas terrorismi ja usuäärmusluse vastu võitlemise ettekäändel ilma süüdistuse või kohtuprotsessita kinni mitukümmend tuhandet kuni rohkem kui miljonit uiguuri; arvestades, et see tähendaks tänapäeva maailmas suurimat etnilisse vähemusse kuuluvate elanike massivangistust;
- E. arvestades, et USA Kongressi Hiinat käsitlev täitevkomisjon on samuti väitnud, et on usaldusväärset teavet, mille kohaselt uiguure, kasahhe ja teisi peamiselt islamiusulisi etnilisi vähemusi Xinjiani Uiguuri autonoomses piirkonnas on meelevaldselt kinni peetud ja piinatud, nende usutavadele ja kultuurile on kehtestatud erakordsed piirangud ning kasutatakse kõikjale tungivat digitaalset jälgimissüsteemi, mis jälgib igapäevaelu kõiki aspekte näotuvastuskaamerate, mobiiltelefonide skannimise, DNA kogumise ning politsei laialdase ja pealetükkiva kohalolekuga;
- F. arvestades, et teadete kohaselt hoitakse kinnipeetavaid halbades tingimustes, neile tehakse poliitilist ajupesu, kaasa arvatud kohustuslikud patriotismikursused, ning neid sunnitakse lahti ütleva oma etnilisest ja usulisest identiteedist; arvestades, et viimasel ajal on tulnud teateid vangistuses aset leidnud surmajuhtumite, sealhulgas enesetappude kohta;

- G. arvestades, et teadete kohaselt on tuhanded lapsed lahutatud oma vahematest, keda peetakse meelevaldselt kinni kinnipidamislaagrites, ning neid lapsi hoitakse ülerahvastatud lastekodudes, isegi juhul, kui laagris peetakse kinni ainult üht vanematest;
- H. arvestades, et 13. augustil 2018 Genfis toimunud ÜRO kuulamisel tõrjus Hiina delegatsioon tagasi ÜRO ekspertide süüdistused, et nad peavad uiguuri moslemeid kinni Xinjiangi lääneosas asuvates ümberkasvatuslaagrites; arvestades, et on olemas ulatuslikud tõendid kõnealuste rajatiste ehitamise ja ajakohastamise kohta;
- I. arvestades, et mitmele välisajakirjanikule on avaldatud survet, et nad ei kajastaks tundlikke teemasid, nagu uiguuride inimõigused ja kinnipidamislaagrite kasutamine, sealhulgas mõnel juhul pressikaardi uuendamisest keeldumise teel;
- J. arvestades, et mitte kuskil mujal maailmas ei jälgita elanikke nii täpselt nagu Xinjiangi Uiguuri autonoomses piirkonnas; arvestades, et provintsi valitsus on võtnud täiendavalt tööle kümneid tuhandeid turvatöötajaid;
- K. arvestades, et andmeid kogutakse integreeritud ühisoperatsioonide platvormi abil, mis salvestab elanikkonna kohta ka lisaandmeid, sealhulgas iga üksiku Xinjiangi Uiguuri autonoomse piirkonna elaniku tarbimisharjumusi, pangatehinguid, tervislikku seisundit ja DNA-profiili; arvestades, et piirkonnas elavatel moslemitel peab olema mobiiltelefonis nuhkvararakendus, mille paigaldamata jätmine on õiguserikkumine;
- L. arvestades, et vahetud tunnistused ja usaldusväärsed akadeemilised uuringud on osutanud, et tahtlikult võetakse sihikule uiguurid, kellel on sidemeid inimestega välismaal või kellel on usulised veendumused;
- M. arvestades, et välismaal elavaid uiguure on survestatud Hiinasse naasma, sageli vastuvõtivate riikide toel; arvestades, et välismaal asuvad Hiina saatkonnad on keeldunud paljude uiguuride passe uuendamast, mis on toonud kaasa ebakindluse töö ja õpingute alal;
- N. arvestades, et Hiina valitsus on pidevalt lükanud tagasi isikute sunniviisilise või tahtevastase kadumise ÜRO töörühma ja ÜRO inimõiguste ülemvoliniku ning teiste ÜRO erimenetluste volitatud esindajate taotlused saata Xinjiangi sõltumatud uurijad;
- O. arvestades, et uiguuri majandusprofessorile Ilham Tohtile, kes peeti kinni 2014. aasta jaanuaris, mõisteti 23. septembril 2014 eluagene vangistus väidetava separatismi süüdistuse alusel; arvestades, et kinni peeti ka Ilham Tohti seitse endist üliõpilast ja neile mõisteti kolme kuni kaheksa aasta pikkused vanglakaristused väidetava koostöö eest Tohtiga; arvestades, et Ilham Tohti on alati separatismi ja vägivalla tagasi lükanud ning otsinud uiguuri kultuuri austamisel põhinevat lepitust;
1. on sügavalt mures eri vähemuste, eriti uiguuride ja kasahhide suhtes kehtestatava üha rõhuvama režiimi pärast, milles piiratakse üha enam nende põhiseadusega tagatud õigusi kultuurilisele väljendusvabadusele, usu-, sõna- ja väljendusvabadusele ning rahumeelse kogunemise ja ühinemisvabadusele; nõuab ametivõimudelt nimetatud põhivabaduste austamist;
 2. palub Hiina valitsusel viivitamata lõpetada uiguuri ja kasahhi vähemusse kuuluvate isikute massilised meelevaldsed kinnipidamised, sulgeda kõik vangilaagrid ja

kinnipidamiskeskused ning vabastada viivitamata ja tingimusteta kõik kinnipeetavad; on sügavalt mures arvukate väidete pärast halbade tingimuste, piinamiste ja surmajuhtumite kohta laagrites; tuletab Hiina ametivõimudele meelde, et ümberkasvatusasutustel ei ole mingit õiguslikku alust;

3. on sügavalt häiritud teadetest Muhammad Salih Hajimi, Abdulnehed Mehsumi, Ayhan Memeti ja teiste eakate uiguuri akadeemikute ja kogukonnajuhtide surma kohta kinnipidamislaagrites;
4. väljendab sügavat muret meetmete pärast, mida riik rakendab piirkonna „laiaulatusliku järelevalve“ tagamiseks Hiina elektroonilise jälgimissüsteemi „Skynet“ paigaldamisega suurematesse linnapiirkondadesse, GPS-jälitusseadmete paigaldamisega mootorsõidukitele, näotuvastusskannerite kasutamise kontrollpunktides, raudtee- ja bensiinijaamades ning Xinjiangi politsei verekogumistegevusega, et laiendada veelgi Hiina DNA-andmebaasi;
5. rõhutab, et valitsuse kontroll ja kodanike andmete massiline sunniviisiline kogumine on ennekõike suunatud uiguuride, kasahhide ja teiste etniliste vähemuste vastu, millega rikutakse rahvusvahelisest õigusest tulenevat diskrimineerimise keeldu;
6. nõuab, et Hiina valitsus avaldaks asjaomastele perekondadele viivitamata kõik andmed Xinjiangis sunniviisiliselt kadunuks jäänud isikute kohta, sealhulgas nende nimed, asukohta ja praeguse seisundi;
7. on sügavalt mures Hiina 2015. aasta terrorismivastase seaduse ja nn äärmusluse kõrvaldamise määruse pärast, milles terroriakti mõiste määratletakse äärmiselt laialt; palub seetõttu Hiinal teha selget vahet rahumeelse teisitimõtleamise ja vägivaldse äärmusluse vahel;
8. kordab oma üleskutset Hiina valitsusele vabastada viivitamata ja tingimusteta uiguuri õpetlane Ilham Tohti ja kõik teised, keda peetakse kinni ainuüksi väljendusvabaduse rahumeelse kasutamise eest, ning kuni nende vabastamiseni tagada neile regulaarne ja piiramatu kokkusaamisvõimalus oma pere ja nende endi valitud advokaatidega; nõuab samuti Eli Mamuti, Hailaite Niyazi, Memetjan Abdulla, Abduhelil Zununi ja Abdukerim Abduweli vabastamist, mida EL nõudis Pekingis 9.–10. juulil 2018 toimunud ELi ja Hiina inimõigustealase dialoogi 36. vooru käigus;
9. palub tungivalt komisjoni asepresidendil ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgel esindajal, Euroopa välisteenistusel ja liikmesriikidel jälgida tähelepanelikult Xinjiangis inimõiguste alal toimuvat, sealhulgas uiguuride, kasahhide ja teiste etniliste vähemuste üha kasvavat represseerimist valitsuse poolt, ning saata tugev sõnum Hiina valitsuse kõige kõrgemale tasandile, et lõpetada inimõiguste rängad rikkumised;
10. palub Hiina ametivõimudel võimaldada ajakirjanikele ja rahvusvahelistele vaatlejatele vaba ja takistamatu pääs Xinjiangi provintsi;
11. tuletab ELile ja liikmesriikidele meelde vajadust tõstatada Xinjiangis aset leidvate inimõiguste rikkumiste küsimus suhtluses Hiina ametivõimudega, sealhulgas riigijuhtide tasandil, mis on kooskõlas ELi pühendumusega edastada suhetes Hiinaga tugev, selge ja ühehäälneline sõnum, sealhulgas iga-aastase inimõigustealase dialoogi käigus ning peatsel Aasia-Euroopa tippkohtumisel;

12. väljendab sügavat muret seoses teadetega uiguuride ahistamise kohta välismaal Hiina ametivõimude poolt, eesmärgiga panna neid tegutsema informatoritena teiste uiguuride vastu, pöörduma tagasi Xinjiaangi või sundida neid vaikima olukorrast piirkonnas, kasutades mõnikord selleks ka nende pereliikmete kinnipidamist;
13. tervitab Saksamaa ja Rootsi otsust peatada kõikide etniliste uiguuride, kasahhide ja teiste turgi moslemite väljasaatmine Hiinasse, arvestades meelevaldse kinnipidamise, piinamise ja muu väärkohtlemise ohtu, mis neid võib seal oodata, ning palub kõigil teistel liikmesriikidel seda eeskujuga järgida ja kiirendada nende turgi moslemite varjupaigataotluste läbivaatamist, keda ähvardab sunniviisiline Hiinasse tagasisaatmine; palub ELi liikmesriikidel kasutada sobival viisil oma riigi seadusi selleks, et uurida Hiina valitsuse hirmutamistegevust turgi moslemi diasporaa kogukondade vastu Euroopas;
14. tuletab Hiinale meelde tema inimõiguste alaseid kohustusi, mille Hiina on võtnud paljudele rahvusvahelistele lepingutele allakirjutamisega, ning asjaolu, et Hiinalt eeldatakse nende kohustuste täitmist;
15. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, nõukogule, komisjonile, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele ning Hiina Rahvavabariigi valitsusele ja parlamendile.